

systematically studied by Professor Weijian and others; Tort problems is studied by Professor Shi Jinchuan and others; law and economics analysis and legislation advice for land contract and prize advertising; The law and economics research method researched by Professor Zhou Linbin and others.

For law education in China, the answer of the agent for teaching activities of law and economics of development could be found in our development of market economy. Because market economy is economy which ruled by law, whose law development must increase the demand for law talents especially economic law, for example, domestic and international civil and commercial law, economic law. The effective measure for satisfying social demands of the talents of economics and law is to cultivate the talents who master both economic and law urgently through teaching. For cultivating the nonlegal vocation and non-litigation of the students from law school, department of economic management, economics and law possess indispensable significance, especially spreading the economics and law for the staff, provincial-level leadership or above, legislation, administration of law, judiciary. Therefore, we shall break the discipline limitation; connect the knowledge of law and economics organically, which is used to cultivate the law quality for students by means of teaching of law and economics. Thus, focusing on the growing point of teaching of this new economics and law can not only promote the development of vocational talents' education in law and economics, but also fostering vocational quality. Hence, we need to design the subject of law and economics urgently, reform traditional teaching contents, also, updating learning concepts and teaching modes of teachers and students in the major of law and cultivating the method and ability of high efficient and usage of knowledge in market economic environment is more important. Simultaneously, because of the difference of the way of thinking and cultural knowledge, thus, the emphasis of teaching shall vary with each individual.

REFERENCES:

1. Alchian and W.R.Allen, 1977, Exchange and Production Competition, Coordination and Control, 2nd edition, Belmont, Calif. Wadsworth.
2. Ejan, Mackaay, 2000, "History of Law and Economics", Boudewijn Bouckaert et Gerrit De Geest(ed.), *Encyclopedia of Law and Economics*, Cheltenham,UK, Edward Elgar Publishers, p.65-117
3. La Porta, R., F. Lopez de Silanes, A. Shleifer, and R.W. Vishny, 1998, "Law and Finance", *Journal of Political Economy*, 106(6),pp.1113-1155
4. La Porta, R., F. Lopez de Silanes, A. Shleifer, and R.W. Vishny,1997, "Legal Determinants of External Finance", *Journal of Finance*, 52(3),pp.1131-1150
5. La Porta, R., Lopez de Silanes, A. Shleifer, and Vishny,R 2000,"Investor Protection and Corporate Governance", *Journal of Financial Economics* 58,3-27
6. Richard A. Epstein, 1997, Law and Economics: Its Glorious Past and Cloudy Future, *University of Chicago Law Review*, Fall, 1117-1167
7. Ronald.H. Coase, 1960,"The Federal Communications Commission", *Journal of Law and Economics*.
8. Thorsten Beck Asli Demirgüç Kunt and Ross Levine, 2005, *Law and Firms, Access to Finance, American Law and Economics Review* 7(1)
9. Werner Z. Hirsch, 1999: Law and Economics: An Introductory Analysis (3rd ed.), Academic Press.
10. Douglas. G. Bair, 1999: *Game Theory and the Law*, translated by Yan Xuyang, Law Press, China.
11. Furuboth, O.Pejovic, 2002: *Property and Economic Theory:a Review of Recent Literature*, Shanghai Sumerian Press, Shanghai People's Publishing Company.
12. Gao Debu, 1999: *Property Rights and Growth: on the efficiency of law institution*, Renmin University of China Press.
13. Richard. A. Posner, 1997: *The Analysis of Law and Economics* (the preface of the second Chinese edition), Encyclopedia of China Publishing Press.
14. Lin Gang, 2003: *Two Forms of Property Analysis, The Social Science in China*, vol.10.
15. Robert. Cooter.Thomas. Ulen, 2003: *Law and Economics*, Fudan University Press.
16. DouglassC. North, 1994: *Institution, Institutional Change and Economic Performance*, Shanghai Sumerian Press.
17. Pindyck, Rubinfeld, 1997: *Micro-economics*, Renmin University of China Press.
18. Qu Zhentao, Wang Fuyou, 2002: *On the Doctrine of Product Liability Fixation*, Seeking Truth.
19. Qu Zhentao, 2005: *Law and Economics*, China Development Press.
20. Shi Jinchuan, 2001: *On the Retrospect and Prospect of Law and Economics*, Zhejiang Social Science. Vol.3.
21. Shi Jinchuan, 2003: *Comment on Law and Economics*, Comparative Economic & Social Systems, vol.2.
22. Wei Jian, 2004: *Basis and Comparison on Law and Economics*. Renmin Press.
23. Wei Jie, 1995: *Economics(vol.1)*.High Advanced Education Press.
24. Adam Smith, Ed. Edwin Cannan, 2000: *The Wealth of Nations*. Modern Library, 526-527.
25. Zhou Linbin, 2005: *The Current and Future Situation of Law and Economics in China, Proceedings of Law and Economics in China 2005*.
26. Qu Zhentao, 2013: *The Thought on the Reform of Educational Economics*, Higher Education Press.

УДК 658.91(477):33.012.8-045.45

РОЗВИТОК ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА РОЗШИРЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Шевцова Я.А., к.е.н., доцент кафедри фінанси і банківська справа Донецького національного університету
Якименко Г.К., головний економіст відділу роздрібного обслуговування фізичних осіб ПАТ «Укрсоцбанк»

Шевцова Я.А., Якименко Г.К. Розвиток лізингу в Україні в контексті євроінтеграції та розширення міжнародного економічного співробітництва.

У статті досліджено основні тенденції розвитку ринку лізингових послуг в Україні в порівнянні з країнами ЄС. Визначено ключові перешкоди розвитку лізингового ринку та запропоновано можливі шляхи їх вирішення в умовах євроінтеграції країни. На основі дослідженого матеріалу виокремлено основні конкурентні переваги вітчизняного ринку лізингових послуг для іноземних інвесторів з метою додаткового залучення капіталу та розширення міжнародного співробітництва. На основі розроблених заходів і механізмів розвитку ринку лізингових послуг запропоновано комплексну концепцію стратегічного розвитку українського лізингового ринку в умовах євроінтеграції та розширення міжнародного співробітництва.

Ключові слова: лізинг, євроінтеграція, міжнародне економічне співробітництво.

Шевцова Я.А., Якименко А.К. Развитие лизинга в Украине в контексте евроинтеграции и расширения международного экономического сотрудничества.

В статье исследованы основные тенденции развития рынка лизинговых услуг в Украине в сравнении со странами ЕС. Определены ключевые препятствия развития лизингового рынка и предложены возможные пути их решения в условиях евроинтеграции страны. На основе исследованного материала выделены основные конкурентные преимущества отечественного рынка лизинговых услуг для иностранных инвесторов с целью дополнительного привлечения капитала и расширения международного сотрудничества. На основе разработанных мер и механизмов развития рынка лизинговых услуг предложена комплексная концепция стратегического развития

українського лізингового ринку в умовах євроінтеграції і розширення міжнародного співробітництва.
Ключевые слова: лізинг, євроінтеграція, міжнародне економічне співробітництво.

Shevtsova Y., Yakymenko G. Development of leasing in Ukraine in the context of European integration and rozshirenia international economic cooperation.

The article deals with the main tendencies of development of the market of leasing services in Ukraine in comparison with EU countries. Identification of the key obstacles for the development of the leasing market and possible ways of their solution in the conditions of European integration of the country. On the basis of investigated material are main competitive advantages of the domestic market of leasing services for foreign investors with the purpose of attraction of the additional capital and expansion of international cooperation. On the basis of the developed measures and mechanisms of development of the market of leasing services offered comprehensive concept of strategic development of the Ukrainian leasing market in conditions of European integration and the expansion of international cooperation.

Key words: leasing, European integration, international economic cooperation.

Постановка проблеми. Для України, яка гостро відчуває потребу в оновленні основних фондів в усіх галузях економіки та не має достатніх власних джерел її фінансування, необхідність розвитку ринку лізингових послуг, в тому числі, завдяки зарубіжним партнерам, є особливо актуальною. Лізинговий бізнес в Україні має значний потенціал розвитку, саме тому іноземні лізингові компанії в черговий раз проявляють інтерес до посилення співробітництва з українськими лізингодавцями та лізингоотримувачами, що повинно призвести до відновлення активності відповідного сектора ринку фінансових послуг, яка була притаманна йому протягом останніх років. Сприяння залученню до української лізингової спільноти зарубіжних компаній тим більше набуває знакового характеру в умовах активних євроінтеграційних процесів, що нині відбуваються в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням можливих варіантів вирішення означеної проблеми займалися такі вітчизняні та іноземні вчені, як В. Газман, Дж. Галлардо, І. Герчиков, О. Луб'яницький, Д. Майс. Т.Топішко виділено роль та місце лізингових послуг на фінансовому ринку України, О. Горбатенко виокремлено проблеми та визначено перспективи розвитку лізингових відносин в Україні. Однак, незважаючи на широке коло наукових робіт, присвячених цій тематиці, на сьогодні здійснено лише поодинокі спроби визначити можливий вплив іноземних компаній на вітчизняний ринок лізингу в умовах євроінтеграції, а дослідженню всіх можливих напрямів взаємодії українських та європейських країн з питань лізингу приділяється недостатньо уваги.

Виділення невирішеної проблеми. Для економіки України, основним вектором економічного розвитку якої на даному етапі є розширення й інтенсифікація міжнародного співробітництва, зростає необхідність посилення уваги та підвищення ефективного функціонування лізингової діяльності, що дозволить вітчизняним підприємствам не тільки залучити фінансові та матеріальні ресурси для оновлення матеріально-технічної бази виробництва, завдяки чому створювати конкурентоспроможну продукцію і виходити з нею на європейський ринок, але й стимулювати раціональне використання залучених і власних ресурсів, що призведе до підвищення ефективності фінансово-господарчої діяльності підприємств в цілому.

Щоб відновити існуючі виробничі фонди, рівень зносу яких в Україні становить у середньому 50%, за оцінками Міжнародної фінансової корпорації, потрібно \$106 млрд. доларів США [1], що в півтора рази перевищує нинішній річний ВВП України. Враховуючи, що країні потрібні не тільки відремонтовані, але й нові основні засоби, які дозволять забезпечити економіку новою технікою та технологіями, поповняти парк машин, обладнання та транспортних засобів; виробляти сучасну конкурентоспроможну продукцію, зазначена сума інвестицій має бути збільшена у декілька разів. Залучення з власних коштів підприємств, вітчизняних приватних інвесторів, банківських кредитів та, навіть, державних коштів на сьогодні вже не здатне суттєво вплинути на посилення інвестиційних процесів. Крім того, зважаючи на розширення міжнародного економічного співробітництва, сучасне виробництво та ведення бізнесу потребує інновацій, які підприємства можуть впровадити через механізм розвитку лізингу – ефективного інструменту оновлення основних засобів без значних одноразових витрат капіталу.

Таким чином, визначаючи першочергові напрями розвитку лізингового ринку України, на перший план постає розробка чіткої науково обґрунтованої концептуальної моделі стратегічного розвитку лізингу для визначення можливості валідності українського лізингу європейським стандартам, більш активної діяльності іноземних лізингових компаній та усунення перешкод розвитку лізингу в контексті євроінтеграції.

Метою наукової статті є розробка концептуальної моделі стратегічного розвитку лізингових відносин в контексті євроінтеграції та розширення міжнародного економічного співробітництва.

Методи дослідження. В роботі застосовані 3 групи методів дослідження: методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння); методи, які використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівні дослідження (аналіз та синтез, індукція і дедукція, моделювання); методи теоретичного дослідження.

Результати дослідження. Концепція стратегічного розвитку лізингу є базовим програмним документом, що містить аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища лізингового ринку, характеристику конкурентних переваг і обмежень, бачення, завдання, заходи щодо реалізації завдань та очікувані результати.

Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища виявив, що основними тенденціями на ринку лізингових послуг країн ЄС, дослідження яких набуває першочергового значення в умовах євроінтеграції України, є: підвищення питомої ваги лізингу щодо інвестицій в основні фонди від 15 до 30% (в Україні – 1,2%); збільшення кількості операцій тривалістю більше 5 років на 22% (в Україні зменшення на 10,5%); перевага лізингових компаній з іноземним капіталом – 45% (в Україні – 35 %).

Європейський ринок лізингу приблизно на 95% представлений Європейською асоціацією лізингу (Leaseurope), яка заснована у 1972 р. і складається з 45 членів асоціації у 32 країнах, а з 1 січня 2006 р. до неї приєдналась Україна. Згідно зі звітом Європейської асоціації лізингу, найбільші обсяги взятого у лізинг устаткування припадають на Німеччину, Великобританію, Францію та Італію (табл. 1).

Таблиця 1

Показники розвитку лізингу в країнах ЄС [2, 3, 4]

Країна	Обсяг лізингу (млрд.дол. США)				Темп приросту лізингу в 2012 р до 2011р, %	Питома вага лізингу в інвестиціях в основні фонди в 2012р, %
	2009	2010	2011	2012		
Велика Британія	29,8	31,9	30,1	36,7	21,92	14,2
Франція	27,9	33,4	33,9	35,6	5,01	21,7
Італія	26,8	27,2	29,0	29,1	0,34	15,8
Німеччина	35,9	37,2	36,8	36,9	0,27	20,9
Україна	0,31	0,6	1,41	1,83	29,79	1,2

Зіставлення українських та європейських показників розвитку лізингового ринку дає можливість говорити про значне відставання лізингового сегменту в економіці України. Це підтверджується й тим, що у світовій структурі ринку лізингових послуг частка України є надзвичайно мізерною: річний обсяг лізингових операцій у 2012 році становив 1,83 млрд дол. США, або лише 0,055 % світового ринку лізингових послуг (рис. 1).

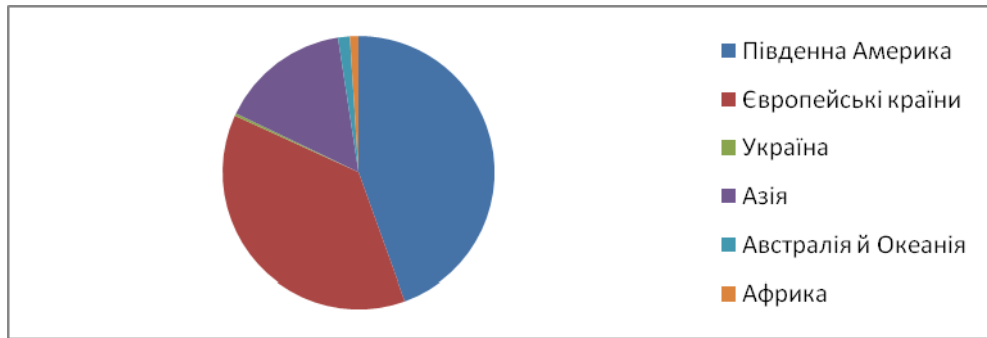

Рис.1. Світова структура ринку лізингу у 2012 р. [2]

На підставі аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища визначено такі ключові конкурентні переваги лізингового ринку для іноземних інвесторів:

1. Високий рівень доходності європейських лізингових компаній в Україні порівняно з ЄС. («Маржа» іноземної лізингової компанії в Україні 8-30 %, тоді як в країнах ЄС – 2-5%).
2. Дешева робоча сила (середня заробітна плата в Україні на серпень 2013 р. становила 304,24 євро, тоді як в Данії до 5000 євро) [2,5].
3. Вільні ринкові ніші. Низька питома вага лізингу транспорту в Україні (2,7% в порівнянні з 40 % в країнах-членах Leaseurope), що сприяє посиленню уваги європейських лізингових компаній до незаповненого сектору лізингового бізнесу в країні.

Проте суттєвими обмеженнями розвитку євроінтегрованого лізингу в Україні є:

1. Недостатня інтеграція в міжнародне правове поле щодо лізингу. Незважаючи на спрямованість нашої країни на європейську інтеграцію та, в рамках цього, приєднання у 2006 році до Конвенції УНДРУА про міжнародний фінансовий лізинг, питання неузгодженості трактування поняття лізингу залишається не тільки відносно міжнародного та вітчизняного законодавства, але й відносно українських нормативно-правових актів, в яких досі існує неоднозначне визначення. Дефініції поняття «лізинг» дають можливість виокремити основні відмінності трактування: Господарський кодекс визначає лізинг як господарську діяльність [6], Закон України «Про фінансовий лізинг» – як вид цивільно-правових відносин [7], Цивільний кодекс – як договір [8], Конвенція УНДРУА про міжнародний фінансовий лізинг – як операцію [9].
2. Політична та економічна нестабільність та виконання не всіх зазначених вимог ЄС для подальшої євроінтеграції України (відсутність Виборчого кодексу України, Національного превентивного механізму проти тортур, реформ, необхідних для підготовки до створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, дії для поліпшення ділового та інвестиційного клімату) [10].
3. Несприятливий податковий клімат відносно лізингових операцій щодо іноземних компаній. Зокрема, існує проблема потрібного податкового навантаження ПДВ операцій імпорту іноземних товарів на умовах лізингу: перший ПДВ закладено у ціну товару, другий ПДВ сплачується лізингоотримувачем при перетині лізинговим об'єктом митного кордону України, третій ПДВ лізингоотримувач повинен сплатити під час викупу об'єкта. Законодавчо обумовлюється, що ПДВ на залишкову вартість не сплачується лише у випадку наявності угоди про уникнення подвійного оподаткування між країнами лізингодавця і лізингоотримувача (Франція - надання істотних податкових пільг: частина прибутку не обкладається податком, можливо застосування прискореної амортизації).
4. Недостатній розвиток та обмежене використання інфраструктури ринку лізингу (бюро кредитних історій, реєстр обтяжень рухомого майна, реєстр обтяжень нерухомого майна, механізм страхування фінансових ризиків тощо).
5. Недостатність кваліфікованих фахівців у сфері лізингу та низький рівень обізнаності економічних суб'єктів з питань лізингу.
6. Висока вартість нотаріальних послуг (1% вартості предмету лізингу в Україні до 0,051% в країнах-членах ЄС) підвищує фінансове навантаження на учасників лізингової угоди.

Рис.2. Концептуальна модель стратегічного розвитку лізингу в контексті євроінтеграції

Висновки та пропозиції. Задля усунення означених перешкод та маючи на увазі висвітлені переваги, необхідно розробити та виконати комплекс завдань, які згруповані за базовими векторами розвитку.

1. Вектор законодавчого врегулювання. Полягає в удосконаленні цивільного, фінансового та податкового законодавства з питань лізингу,

адаптації національного законодавства до міжнародного.

2. Вектор кадрового потенціалу передбачає вдосконалення якісних характеристик та розширення компетенцій фахівців з питань лізингу.

3. Вектор наукової діяльності спрямований на розвиток наукового потенціалу країни; популяризацію та використання результатів наукових досліджень лізингового ринку України та країн ЄС вітчизняними та іноземними компаніями; диверсифікацію напрямів і джерел фінансування наукових досліджень.

4. Вектор міжнародного співробітництва і діяльності на ринку лізингу здійснюється на підставі взаємодії лізингового ринку країни із зовнішнім середовищем.

5. Вектор державної підтримки лізингових відносин. Полягає в запровадженні державного відшкодування (часткове) процентних ставок за операціями, що передбачають здійснення фінансового лізингу для підприємств -нерезидентів, які функціонують у пріоритетних галузях економіки, та закласти відповідні обсяги відшкодування у Державному та місцевих бюджетах.

6. Вектор ресурсного забезпечення та матеріально-технічного розвитку досягається на підставі комплементарного фінансування і розширення джерел фінансування матеріально-технічного оновлення країни.

Ці завдання реалізуються системою відповідних заходів, що розроблені в рамках стратегії розвитку лізингу в Україні в контексті євроінтеграції.

Для оцінки ступеня досягнення запропонованих під цілей концептуальної моделі стратегічного розвитку варто розробити комплекс відповідних індикаторів, що базуватиметься на системі рейтингового оцінювання діяльності українських та європейських лізингових компаній.

Зважаючи на вищенаведене, вважаємо за потрібне представити розвиток лізингу в Україні у вигляді концептуальної моделі стратегічного розвитку лізингу в контексті євроінтеграції та розширення міжнародного економічного співробітництва.

Реалізація завдань концептуальної моделі стратегічного розвитку лізингу в контексті євроінтеграції передбачає отримання таких результатів:

1. Підвищення конкурентних переваг українського лізингового ринку, що сприятиме посиленню зацікавленості європейських лізингових компаній в веденні бізнесу в Україні.

2. Отримання фахівців з лізингових послуг, що постійно працюють над власним професійним зростанням і забезпечують інноваційних підхід до організації лізингового процесу.

3. Підвищення якості та ефективності надання лізингових послуг.

4. Зростання кількості та якості наукових досліджень з питань міжнародного економічного співробітництва в рамках лізингових відносин ті інтеграція у світовий науково-дослідницький простір щодо цього питання.

5. Зростання позиції України у міжнародних рейтингах.

6. Оновлення основних фондів вітчизняних підприємств в усіх галузях економіки.

7. Відновлення активності сектору лізингових послуг в цілому.

Таким чином, теоретична значимість роботи полягає в розробці авторської концепції стратегічного розвитку лізингу в Україні з врахуванням першочергового розвитку країни, спрямованого на євро інтеграційні процеси. Сформульовані в ній концептуальні положення і висновки дозволять більш глибоко дослідити та науково обґрунтувати проблему формування ефективного міжнародного економічного співробітництва загалом і, зокрема, в лізинговій сфері України з країнами ЄС в умовах євроінтеграції.

Практична значимість полягає в тому, що реалізація сформованої концепції дозволить нівелювати спадні тенденції розвитку лізингу в країні, використати нагромаджені знання та досвід європейської спільноти для стабілізації та стрімкого розвитку лізингової діяльності в Україні, що сприятиме залученню до лізингового ринку європейських лізингодавців та лізингоотримувачів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Писаренко М.М. Розвиток лізингу в контексті європейських тенденцій. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Офіційний сайт «LEASEEUROPE». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.leaseurope.org>
3. Асоціація «Українське об'єднання лізингодавців». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uul.com.ua>
4. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Міністерство соціальної політики України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
7. Закон України “Про фінансовий лізинг” від 16.12.1997 № 723/97-ВР, (зі змінами і доповненнями від 16.01.2004 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
9. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг від 28.05.1988. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Програма інтеграції України до Європейського Союзу від 14.09.2000 № 1072/2000. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>